

Tisztelt Ünneplők!

A magyar irodalom egyik zsenije, Mikszáth Kálmán így vélekedett:

„A szobrok nem annak készülnek, akit ábrázolnak, hanem a jövő generációnak, akinek a szoborban meg van adva a minta, melyhez hasonlítsanak.”

A nagy palóc atyafinak természetesen igaza van, de nekünk, ma élő generációnak mégis kötelessége a szobrunk mintájául szolgáló férfiúra visszagondolni.

„...egyike volt ama keveseknek, kik változatos életpályát futva be, minden állásukban hasznára váltak hazájuknak. Előbb a harcmezőn védve a magyarságot a lázadó szerbek ellen, utóbb pedig a zöld asztalnál segítve a magyar kiegyezés megalkotásában, tanúbizonyságát adta hazája iránti nagy szeretetének. Mikor pedig a magyarság ügye mentve volt a magyar vasúti politika körül szerzett magának érdemeket, utóbb pedig Andrássy Gyulának segített a magyar honvédség szervezésében, melynek később egyik aktív vezetője lett. E fárasztó nagy munkásság nem kötötte le munkaerejét teljesen, tudományos munkákat is irt, melynek nevét a külföldön is ismertté tették, itthon pedig az akadémia pálmáját szerezték meg neki.”

A Pesti Napló 1900. május 30-i számában közölt nekrológjában így emlékezett Hollán Ernőre.

Ennyi talán elég is lenne, és mégsem.

Itt a szoborhoz tartozó padot tartó köveken öt felirat látható.

Az első: SZOMBATHELY SZÜLÖTTE

Ez tény, 1824. január 13-án városunkban látta meg a napvilágot, és ezt sosem feledte, sőt legnehezebb éveiben ide tért vissza. Hollánnak a városhoz kötődéséről Polgármester úr bizonyára kiemelten beszél majd, és én nem akarom elvenni a kenyerét, csak annyit mondok: kevés város múltja büszkélkedhet ilyen formátumú személyiséggel, és Szombathely történelme is kevés ilyen egyéniséget mutathat föl.

A második felirat: A BÖLCS ÁLLAMFÉRFI

Igen, hiszen több hivatalos pozíciót is betöltött kora politikai életében, s ezeket olyan színvonalon, olyan elkötelezettséggel művelte, amely politikusból ÁLLAMFÉRFI rangra emelte őt. Vasutat épített, honvédséget fejlesztett. Az én szememben a legnagyobb cselekedete mégis az volt, mikor Deák Ferenc társaként részt vett a Kiegyezésről a bécsi udvarral tárgyaló 15-ök munkájában.

A Kiegyezés hozta el Magyarország új önálló államiságát. Így lehettünk az osztrák félgymarmati státuszból a közös külügyeket és hadügyeket, valamint a perszónáluniót leszámítva, saját választott parlamenttel, kormánnyal és kormányfővel, a belügyeiben korlátlan, pénzügyeiben részleges önkormányzatisággal bíró állam.

A hálátlanul feledett Kiegyezés hazánknak olyan gazdasági, polgári fejlődést hozott el, amelyre korábban nem volt példa, és ennek aktív szereplője volt Hollán Ernő. Társaival együtt lerakták hazánk aranykorának alapjait.

A harmadik kövön a felirat: A HONVÉDŐ KATONA

A kiváló hadmérnök sok személyesen megélt csata után pontosan látta a Habsburgok jelentős katonai túlerejét az 1848/49-es szabadságharcban. Bajtársaival együtt mégis belement egy háborús védekezésbe, abba, amelyre ma is dicső szabadságharcunkként emlékezünk.

Rendíthetetlen hazafisága, és hadmérnöki tudása volt a bázisa annak, hogy a délvidéki Pétervárad erősítését magas színvonalon építtette ki. Az osztrák csapatok azt bevenni nem tudták. A világosi fegyverletétel után még közel egy hónapig tartották bajtársaival az erődítményt. Végül 1949. szeptember 7-én a császári csapatok szabad elvonulást engedtek a várvédőknek, hasonlóan Klapka György komáromi hőseihez.

A negyedik kő felirata „TUDÓS MÉRNÖK”, az ötödiké pedig ennyi: „A VASÚTÉPÍTŐ”.

Hollán Ernő életpályájának erről a két eleméről együttesen beszélhetünk.

Kiváló mérnök volt, Bécsben a katonai Akadémián jelesen végzett. A szabadságharc utáni közéleti száműzetése idejét szülővárosában töltötte, és az akkori Vas vármegye gazdasági fejlődését számos talajjavító alagcsövezés, melioráció megtervezésével segítette. Ezeket ma talán „agrárgazdaság fejlesztési projekteknek” hívnánk, melyekkel termővé tette a megye korábban gazdálkodásra alkalmatlan földterületeinek jelentős részét.

Erről így írt Galgóczy Károly, a magyar mezőgazdaszat megbecsült statisztikusa: *„A legelső alagcsövezés Magyarországon Vas megyében történt báró Mesznil Viktor jószágán Bakófán 1852-ben. Ugyanis a mintegy 800 holdból álló tagosított majorsági birtok szántóföldjeinek nagy része oly lapályos lévén, miszerint nemcsak a gyakori hóolvadás, hanem középszerű esőzés miatt is a lapályos területeken levő vetések megsemmisülnének, vagy pedig a föld célszerű használatát azok vizenyőssége egész évben akadályozná.”*

De Hollán nemcsak az alagcsövezés megtervezésében tüsténkedett, de annak korabeli ipari hátterének, egy alagcső gyárnak a megvalósítását is kijárta az udvarnál:

„A csőnyomógép, mely napjában 5000 darab csövet készített el, Szombathelyen tüstént működésbe tétetvén, s a vállalkozó báró bakófai birtokán, Hollán Ernő úr általi a lejt mérést (nivellat) követően az alagcsövezési munkálatokat megkezdték”.

És a vasútépítés! Mentorával, szellemi társával gróf Széchenyi Istvánnal kidolgozták Magyarország vasútfejlesztési koncepcióját, mely akkoriban a gazdaságfejlesztés sarokköve volt. Aztán közlekedési államtitkárként a vasútfejlesztés megvalósításában is óriási lépéseket tett Hollán, amely szintén államférfihez méltó cselekedet volt. Iránymutatásai alapján 4000 km vasút épült öt év alatt.

A vasúti pályák és hidak mind összekötnék. Az összekötés, az összefogás eszméjét a mérnökségre nézve is meghatározónak tartotta Hollán Ernő. Úgy vélte, és ebben is igaza volt,

összefogás nélkül elvesz a magyar technikai tudás, a mérnöki munka közmegbecsülése. Ezért 1867-ben megalapította, majd elsőként 19 éven át elnökölte, a Magyar Mérnök és Építész Kamarát, a mai mérnöki kamarák jogelődjét. 1944-ben a nyilasok megszüntették kamaránkat, a kommunisták pedig úgy hagyták, mert nekik is így volt jó. Aztán 1996-ban újra alakulhattunk, s azóta is büszkeséggel gondolunk a mérnöki köztestület alapító atyjára, Hollán Ernőre.

És mi, vasi mérnökök ma büszkén állunk itt nagy elődünk még eltakart szobra előtt. Azt gondolom, méltó emléket állítunk e nemes férfiúnak. S különösen büszkék vagyunk arra, hogy ezt nem egyedül tesszük, hanem Hollán Ernő szavait meghallva közadakozás segítségével.

Közadakozást hirdettünk, és nyitott fülekre, szívekre találtunk. A vasi mérnökök mellett adakoztak más megyék, kiemelten Fejér, Veszprém és Győr-Moson-Sopron megyei mérnöktársaink is. Különös örömünkre szolgált, hogy városunk és megyénk nem mérnök polgárai, továbbá Szombathely önkormányzata is fontosnak érezte kezdeményezésünk támogatását, az első köztéri Hollán Ernő szobor felállítását. Helyénvaló, hogy ez az első szobor szülővárosában valósul meg, ráadásul egy olyan helyszínen, mely méltó Hollán Ernő pályaívéhez. A hajdani huszárlaktanya előtt, a mérnöki kamara ablaka alatt.

Tisztelt Hollán Ernő méltóságos mérnök úr!

Most az Ön bocsánataért esedezem, hogy ily méltatlanul sokáig nem emlékeztünk méltó módon tudására, munkásságára, elkötelezett hazaszeretetére. Most egy kicsit jóvá teszünk ebből a sok éves mulasztásból.

Ma is büszkeséggel emlékezünk Önre, és néhány perc múlva már Ön is büszkeséggel tekinthet mérnök utódaira, szülővárosára és annak hálás polgáira.

Ad perpetuam rei memoriam!

(A dolgok örök emlékezetére!)